HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

3 decembrie 2015*

„Trimitere preliminară — Directiva 2004/39/CE — Articolul 4 alineatul (1) și articolul 19 alineatele (4), (5) și (9) — Piețele instrumentelor financiare — Noțiunea «servicii și activități de investiții» — Dispoziții vizând garantarea protecției investitorilor — Norme de conduită pentru furnizarea de servicii de investiții clienților — Obligația de a evalua caracterul adecvat al serviciului furnizat — Consecințe contractuale ale nerespectării acestei obligații — Contract de credit de consum — Împrumut exprimat în valută — Deblocarea și rambursarea împrumutului în monedă națională — Clauze referitoare la cursurile de schimb valutar”

În cauza C-312/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Ráckevei járásbíróság (tribunal local din Ráckeve, Ungaria), prin decizia din 27 mai 2014, primită de Curte la 1 iulie 2014, în procedura

Banif Plus Bank Zrt.

împotriva

Márton Lantos,

Mártonné Lantos,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președintele Camerei a treia, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, domnii F. Biltgen și J. Malenovský și doamnele A. Prechal (raportor) și K. Jürimäe, judecători,

avocat general: Niilo Jääskinen,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul și doamna Lantos, de I. Kriston, ügyvéd;

— pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér și de G. Szima, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de T. Henze și de A. Lippstreu, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: maghiara.

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

— pentru guvernul Regatului Unit, de M. Holt, în calitate de agent, asistat de B. Kennelly, barrister;

— pentru Comisia Europeană, de I. Rogalski și de A. Tokár, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 septembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) și a articolului 19 alineatele (4), (5) și (9) din Directiva 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului (JO L 145, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 247).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Banif Plus Bank Zrt. (denumită în continuare „Banif Plus Bank”), pe de o parte, și domnul și doamna Lantos (denumiți în continuare, împreună, „soții Lantos”), pe de altă parte, în legătură cu un contract de credit de consum exprimat în valută.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 93/13/CEE

3 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) prevede:

„O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

4 Potrivit articolului 4 alineatul (2) din directiva menționată:

„Aprecierea caracterului abuziv al clauzelor nu privește nici definirea obiectului [principal al] contractului, nici caracterul adecvat al prețului sau [al] remunerației, pe de o parte, față de serviciile sau bunurile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în măsura în care aceste clauze sunt exprimate în mod clar și inteligibil.”

5 Articolul 6 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile [în aceiași termeni], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Directiva 2004/39

6 Considerentele (2) și (31) ale Directivei 2004/39 au următorul cuprins:

„(2) […] se cuvine a se ajunge la nivelul de armonizare necesar pentru a oferi investitorilor un nivel ridicat de protecție […]

[…]

(31) Unul dintre obiectivele prezentei directive este acela de a proteja investitorii. […]”

7 Potrivit articolului 1 din această directivă:

„(1) Prezenta directivă se aplică întreprinderilor de investiții și piețelor reglementate.

(2) Următoarele dispoziții se aplică și instituțiilor de credit autorizate în temeiul Directivei 2000/12/CE [a Parlamentul European și a Consiliului din 20 martie 2000 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit (JO L 126, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 198)], în cazul în care acestea furnizează unul sau mai multe servicii de investiții și/sau exercită una sau mai multe activități de investiții:

— […]

— titlul II capitolul II, cu excepția articolului 23 alineatul (2) al doilea paragraf;

— […]”

8 Articolul 4 alineatul (1) punctele 2, 6 și 17 din Directiva 2004/39 cuprinde următoarele definiții:

„[…]

2. «servicii și activități de investiții» înseamnă orice serviciu și orice activitate enumerate în anexa I secțiunea A și referitoare la orice instrument menționat la secțiunea C din aceeași anexă;

[…]

6. «tranzacționarea în cont propriu» înseamnă faptul de a negocia prin angajarea propriilor capitaluri unul sau mai multe instrumente financiare în vederea încheierii de tranzacții;

[…]

17. «instrumente financiare» înseamnă instrumentele menționate în anexa I secțiunea C”.

9 Printre serviciile și activitățile de investiții enumerate în secțiunea A din anexa I la directiva menționată figurează tranzacționarea în cont propriu. Potrivit punctelor 2 și 4 din secțiunea B din această anexă, intră în categoria „serviciilor auxiliare” „acordarea unui credit sau a unui împrumut unui investitor pentru a-i permite efectuarea unei tranzacții cu unul sau mai multe instrumente financiare, în care intervine întreprinderea care acordă creditul sau împrumutul” și, respectiv, „[s]erviciile de schimb valutar în cazul în care aceste servicii sunt legate de furnizarea serviciilor de investiții”. La punctul 4 din secțiunea C din anexa menționată, intitulată „Instrumente financiare”, sunt citate „[c]ontractele de opțiuni, contractele la termen, contractele swap, contractele la termen pe rata dobânzii și orice alte contracte derivate referitoare la valori mobiliare, monede, rate ale dobânzii sau ale rentabilității sau alte instrumente derivate”.

10 Articolul 19 din aceeași directivă figurează în secțiunea 2, intitulată „Dispoziții vizând garantarea protecției investitorilor”, din titlul II capitolul II. Acesta este intitulat „Norme de conduită pentru furnizarea de servicii de investiții clienților”. Articolul 19 alineatele (4), (5) și (9) prevede:

„(4) În cazul în care furnizează servicii de consiliere în investiții sau servicii de gestionare de portofoliu, întreprinderea de investiții obține informațiile necesare privind cunoștințele și experiența clientului sau ale clientului potențial în materie de investiții, în raport cu tipul specific de produs sau de serviciu, situația sa financiară și obiectivele sale de investiții, astfel încât să îi poată recomanda serviciile de investiții și instrumentele financiare care îi convin.

(5) În cazul în care furnizează servicii de consiliere în investiții sau servicii de gestionare de portofoliu, întreprinderea de investiții obține informațiile necesare privind cunoștințele și experiența clientului sau ale clientului potențial în materie de investiții, în raport cu tipul specific de produs sau de serviciu, situația sa financiară și obiectivele sale de investiții, astfel încât să îi poată recomanda serviciile de investiții și instrumentele financiare care îi convin.

[…]

(9) În cazul în care un serviciu de investiții este propus în cadrul unui produs financiar care este deja supus altor dispoziții ale legislației comunitare sau unor norme comune europene privind instituțiile de credit și creditele de consum în privința evaluării riscurilor clienților și exigențele în materie de informații, acest serviciu nu este supus și obligațiilor prevăzute de prezentul articol.”

11 Articolul 51 alineatul (1) din Directiva 2004/39 prevede că statele membre se asigură, în conformitate cu dreptul lor intern, că pot fi adoptate măsurile adecvate sau că pot fi aplicate sancțiuni administrative adecvate împotriva persoanelor responsabile de o încălcare a dispozițiilor adoptate în temeiul acestei directive, respectivele măsuri trebuind să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.

Directiva 2008/48/CE

12 Potrivit articolului 2 alineatele (1) și (2) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO L 133, p. 66, rectificări în JO 2009, L 207, p. 14, în JO 2010, L 199, p. 40, și în JO 2011, L 234, p. 46):

„(1) Prezenta directivă se aplică contractelor de credit.

(2) Prezenta directivă nu se aplică:

[…]

(h) contractelor de credit încheiate cu întreprinderi de investiții, astfel cum sunt definite la articolul 4 alineatul (1) din Directiva [2004/39], sau cu instituții de credit, astfel cum sunt definite la articolul 4 din Directiva 2006/48/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit (JO L 177, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 9, p. 3)], cu scopul de a permite unui investitor să efectueze o tranzacție referitoare la unul sau mai multe instrumente enumerate în secțiunea C din anexa I la Directiva [2004/39], atunci când întreprinderea de investiții sau instituția de credit care acordă creditul este implicată într-o astfel de tranzacție;

[…]”

13 Articolul 3 din Directiva 2008/48, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

(c) «contract de credit» înseamnă un contract prin care un creditor acordă sau promite să acorde unui consumator un credit sub formă de amânare la plată, împrumut sau alte facilități financiare similare, cu excepția contractelor pentru prestarea de servicii în mod continuu sau pentru furnizarea de bunuri de același fel, atunci când consumatorul plătește pentru acestea în rate, pe durata furnizării lor;

[…]”

14 În capitolul II din directiva menționată, intitulat „Informații și practici preliminare încheierii contractului de credit”, figurează, printre altele, articolul 4, intitulat „Informații standard care trebuie incluse în publicitate”, articolul 5, intitulat „Informații precontractuale”, și articolul 8, intitulat „Obligația de a evalua bonitatea consumatorului”. Capitolul IV din aceeași directivă, intitulat „Informații și drepturi privind contractele de credit”, cuprinde, printre altele, articolul 10, intitulat „Informații care trebuie menționate în contractele de credit”, și articolul 11, intitulat „Informații privind rata dobânzii aferente creditului”.

Dreptul maghiar

15 Legea nr. CXXXVIII. din 2007 privind întreprinderile de investiții, operatorii burselor de mărfuri, precum și normele care guvernează activitățile pe care aceștia le pot desfășura (a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény) urmărește în special să transpună Directiva 2004/39 în dreptul maghiar.

16 Articolul 4 din legea menționată, în versiunea aplicabilă faptelor în discuție în litigiul principal, cuprinde următoarele definiții:

„[…]

6. împrumut de investiții: împrumut acordat în vederea cumpărării unui instrument financiar, dacă instituția care acordă împrumutul participă la executarea tranzacției;

[…]

11. swap: orice contract complex având ca obiect schimbul unui instrument financiar care este, în principiu, compus fie dintr-o operațiune de cumpărare la cursul de schimb actual și o operațiune de cumpărare la termen, fie din mai multe operațiuni la termen și implică în general un schimb de flux de numerar;

[…]

50. instrument financiar: instrument care reprezintă o creanță pecuniară, cu excluderea valorilor mobiliare, emis în serie, care se negociază pe piața monetară;

[…]

60. contract derivat: contract a cărui valoare depinde de valoarea unui instrument financiar de bază și care face obiectul unei negocieri autonome;

[…]”

17 Articolul 19 din Directiva 2004/39 a fost pus în aplicare prin articolele 40-45 din aceeași lege.

18 Articolul 231 din Codul civil, în versiunea aplicabilă faptelor în discuție în litigiul principal, prevede:

„(1) Cu excepția unor dispoziții contrare, creanța pecuniară trebuie plătită în moneda aflată în circulație legală la locul plății.

(2) Creanța exprimată în altă monedă sau în aur trebuie convertită pe baza cursului oficial aplicabil la locul și la momentul plății.”

19 Articolul 523 din codul menționat are următorul cuprins:

„(1) În temeiul unui contract de credit, instituția financiară sau un alt împrumutător se obligă să pună la dispoziția împrumutatului suma convenită; împrumutatul se obligă să restituie această sumă conform contractului.

(2) În lipsa unor dispoziții contrare, dacă împrumutătorul este o instituție financiară, debitorul se obligă să plătească dobânzi (împrumut bancar).”

Litigiul principal și întrebările preliminare

20 La 11 iunie 2008, domnul Lantos a încheiat cu Banif Plus Bank un contract de credit de consum exprimat în valută pentru cumpărarea unui autovehicul. Doamna Lantos, în calitatea sa de soție a domnului Lantos, este ținută de obligațiile care decurg din acest contract. Contractul menționat este calificat de instanța de trimitere drept contract de împrumut în sensul articolului 523 din Codul civil.

21 Respectivul contract cuprinde, printre altele, anumite clauze cu privire la așa-numitele fluxuri „fictive” în valută și la așa-numitele fluxuri „reale” în monedă națională, în speță în forinți maghiari (HUF).

22 Instanța de trimitere descrie după cum urmează mecanismul contractual al conversiei fluxurilor în valută.

„La momentul acordării împrumutului, [Banif Plus Bank] a convertit în valută suma care trebuia plătită în forinți maghiari, la cursul de schimb în vigoare la data stabilită în prealabil și conform articolului 231 din Codul civil, [ulterior] a cumpărat de la client valuta respectivă, (înregistrată) în sarcina clientului, aplicând cursul de schimb efectiv pentru cumpărarea de valută în vigoare la momentul predării fondurilor (tranzacție la cursul de schimb actual) și i-a plătit echivalentul sumei în forinți maghiari. [În continuare], [Banif Plus Bank] a vândut clientului valuta înregistrată în schimbul forinților, aplicând cursul de schimb pentru vânzarea de valută în vigoare la momentul rambursării împrumutului (tranzacție la cursul de schimb viitor, în vigoare la momentul rambursării), astfel încât clientul să își poată îndeplini în valută obligația de rambursare a unui debit exprimat în valută.”

23 Instanța menționată arată în plus că, în decizia nr. 6/2013 PJE, pronunțată în vederea unei interpretări uniforme a dispozițiilor Codului civil, Kúria (Curtea Supremă) a considerat că contractele de împrumut exprimate în valută trebuie calificate drept „împrumuturi de valută”, în sensul articolului 231 din Codul civil. Potrivit acestei din urmă instanțe, astfel de contracte generează un debit exprimat în valută. Cu toate acestea, în contractele menționate, spre deosebire de contractele de împrumut în temeiul cărora

intervine o predare efectivă a valutelor, valuta în discuție ar trebui să fie folosită ca simplă unitate de calcul, în timp ce plățile s-ar efectua în moneda națională. În consecință, fluxul de lichidități exprimate în valută ar fi fictiv, în timp ce fluxul de lichidități exprimate în monedă națională ar fi real.

24 În plus, instanța de trimitere subliniază că Banif Plus Bank afirmă că nu a furnizat niciun serviciu de investiții, niciun serviciu auxiliar unei astfel de activități și niciun serviciu cu privire la bursele de mărfuri. Contractul în discuție în litigiul principal ar fi un contract de credit de consum încheiat cu Banif Plus Bank în cadrul activității de împrumut a acesteia, guvernat în detaliu de Legea nr. CCXXXVII. din 2013 privind instituțiile de credit și întreprinderile financiare (a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény), astfel încât validitatea sa nu ar putea fi apreciată nici prin raportare la dispozițiile Legii nr. CXXXVIII. din 2007, nici la cele ale Directivei 2004/39.

25 Soții Lantos au arătat în fața instanței de trimitere că, pentru a ajunge la o interpretare conformă a Legii nr. CXXXVIII. din 2007 cu directiva menționată, se impunea o trimitere preliminară în măsura în care Kúria (Curtea Supremă) se întemeiase, în decizia nr. 6/2013 PJE, pe dispozițiile Codului civil, în special pe articolul 231 din acesta, care nu a fost afectat de transpunerea aceleiași directive, pentru a considera că contractele de credit exprimate în valută intrau în domeniul pieței de capitaluri.

26 În aceste condiții, Ráckevei járásbíróság (Tribunalul local din Ráckeve) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Trebuie să se considere că, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) punctele 2 (servicii și activități de investiții) și 17 (instrumente financiare) din Directiva 2004/39, precum și cu punctul 4 din secțiunea C din anexa I (tranzacții valutare la termen, instrumente derivate) la această directivă, oferta adresată clientului unei tranzacții (pe cursul de schimb) sub forma juridică a unui contract de împrumut [exprimat] în valută, care constă într-o vânzare la vedere la momentul predării fondurilor și la termen la momentul rambursării, care se execută prin conversia în forinți maghiari [HUF] a unei sume înregistrate în valută și care expune împrumutul clientului efectelor și riscurilor (riscul valutar) de pe piața de capital, constituie un «instrument financiar»?

2) Trebuie să se considere că, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) punctul 6 (tranzacționare în cont propriu) din Directiva 2004/39 și cu punctul 3 din secțiunea A din anexa I (tranzacționarea în cont propriu) la aceasta, realizarea unei activități de tranzacționare în cont propriu reprezintă un serviciu sau o activitate de investiție în raport cu instrumentul financiar descris la prima întrebare?

3) Este necesar ca instituția financiară să efectueze verificarea caracterului adecvat, impusă prin articolul 19 alineatele (4) și (5) din Directiva 2004/39, având în vedere că tranzacția valutară la termen, care reprezintă un serviciu de investiții privind instrumente financiare derivate, a fost propusă în cadrul altui produs financiar (și anume un contract de împrumut) și că instrumentul derivat constituie, în sine, un instrument financiar complex[?] Trebuie să se considere că articolul 19 alineatul (9) [din Directiva 2004/39] nu este aplicabil, având în vedere că riscurile asumate de client cu privire la împrumut și la instrumentul financiar sunt fundamental diferite, și, prin urmare, evaluarea caracterului adecvat este indispensabilă, în măsura în care tranzacția conține un instrument derivat?

4) Eludarea articolului 19 alineatele (4) și (5) [din Directiva 2004/39] conduce la declararea nulității contactului de împrumut încheiat între [Banif Plus Bank] și [împrumutați]?”

Cu privire la cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii

27 După închiderea fazei orale a prezentei proceduri, la 17 septembrie 2015, în urma prezentării concluziilor avocatului general, soții Lantos au solicitat redeschiderea acestei faze orale prin scrisoarea din 20 septembrie 2015, depusă la grefa Curții la 25 septembrie 2015.

28 În susținerea acestei cereri, pârâții arată că concluziile menționate sunt afectate de erori și de incoerențe și că redeschiderea fazei orale a procedurii se impune pentru ca Curtea să poată solicita lămuriri instanței de trimitere în temeiul articolului 101 din Regulamentul de procedură al Curții în ceea ce privește faptele și normele de drept național care, potrivit avocatului general, lipsesc și a căror omisiune ar determina inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară.

29 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

30 În speță, după ascultarea avocatului general, Curtea consideră că este suficient de lămurită pentru a se pronunța și că prezenta cauză nu trebuie soluționată pe baza unor argumente care nu ar fi fost puse în discuția părților interesate.

31 În plus, nu s-a susținut că respectivele persoane interesate au prezentat, după închiderea fazei orale a prezentei proceduri, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții.

32 Pe de altă parte, posibilitatea de care dispune Curtea de a solicita lămuriri unei instanțe de trimitere în temeiul articolului 101 din Regulamentul de procedură al Curții constituie o simplă facultate a cărei utilizare este apreciată de Curte în mod discreționar în fiecare cauză.

33 În plus, trebuie amintit că, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate în cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție, necesită intervenția sa. Cu toate acestea, nici concluziile avocatului general, nici motivarea pe care se întemeiază acestea nu sunt obligatorii pentru Curte (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 29).

34 În consecință, cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii trebuie respinsă.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

35 În măsura în care guvernele statelor membre care au prezentat observații scrise invocă inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară sau au exprimat îndoieli cu privire la admisibilitatea anumitor întrebări preliminare, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cazul în care întrebările adresate de instanțele naționale privesc interpretarea unei prevederi de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe, cu excepția cazului în care este evident că cererea de pronunțare a unei decizii preliminare urmărește, în realitate, să o pună în situația de a se pronunța prin intermediul unui litigiu fictiv sau să formuleze opinii consultative cu privire la chestiuni generale sau ipotetice, că interpretarea unei norme de drept al Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau

cu obiectul acțiunii principale ori că Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (a se vedea în special Hotărârea Les Vergers du Vieux Tauves, C-48/07, EU:C:2008:758, punctul 17).

36 În speță, întrebările adresate de instanța de trimitere privesc interpretarea dispozițiilor dreptului Uniunii, și anume articolul 4 alineatul (1) și articolul 19 alineatele (4), (5) și (9) din Directiva 2004/39.

37 În plus, deși decizia de trimitere este mai degrabă succintă și prezintă câteva ambiguități care rezultă, printre altele, din faptul că instanța de trimitere pare să adopte ca premisă pentru întrebările adresate argumentația soților Lantos, nu este mai puțin adevărat că Curtea dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la aceste întrebări.

38 Astfel, atât din decizia de trimitere, cât și din observațiile scrise prezentate Curții reiese că contractul de împrumut în discuție în litigiul principal se caracterizează prin faptul că și capitalul împrumutat, și ratele lunare exigibile sunt exprimate în valută, în timp ce capitalul a fost plătit în monedă națională, iar rambursările trebuie efectuate în această monedă.

39 Astfel cum indică instanța de trimitere, contractul menționat nu determină fluxuri sau schimburi efective de valută între Banif Plus Bank și soții Lantos, din moment ce moneda națională este singura monedă de plată atât pentru împrumutător, cât și pentru împrumutați, iar valuta servește drept unitate de calcul.

40 Din dosarul prezentat Curții rezultă că, în același contract, sunt stipulate clauze cu privire la conversia în monedă națională a capitalului împrumutat și a ratelor lunare. Aceste clauze prevăd că valoarea acestui capital este stabilită pe baza cursului de cumpărare a unei valute la data deblocării fondurilor, în timp ce cuantumul fiecărei rate lunare se determină pe baza cursului de vânzare a acestei valute la data calculării fiecărei rate lunare.

41 În acest context, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe în principal cu privire la aspectul dacă, astfel cum susțin soții Lantos, un asemenea contract, în măsura în care conține clauze cu privire la cursul de schimb având ca efect transferarea riscului de schimb către împrumutați, intră în domeniul de aplicare al Directivei 2004/39, din moment ce, în temeiul acestor clauze, Banif Plus Bank ar presta un serviciu de investiții, astfel încât, în calitate de instituție de credit vizată la articolul 1 alineatul (2) din directiva menționată, aceasta ar fi fost în principal obligată să aprecieze caracterul adecvat al serviciului care trebuie prestat, în temeiul dispoziției pertinente a articolului 19 din respectiva directivă. Pe de altă parte, soții Lantos arată că, întrucât o astfel de evaluare nu a avut loc, contractul în discuție ar trebui anulat.

42 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

Observații introductive

43 Trebuie să se observe de la bun început că, în cadrul cauzei care a determinat pronunțarea Hotărârii Kásler și Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), Kúria (Curtea Supremă) a solicitat deja Curții să se pronunțe cu privire la condițiile de aplicare a Directivei 93/13 în contextul specific al contractelor de împrumut de consum exprimate în valută. În această privință, Kúria (Curtea Supremă), prin decizia nr. 2/2014 PJE, pronunțată în interesul unei interpretări uniforme a dispozițiilor de drept civil, a considerat că clauzele privind cursul de schimb, în măsura în care instituie o asimetrie între cursul de cumpărare a valutei, aplicat la momentul deblocării împrumutului, și cursul său de vânzare, aplicat pentru calcularea ratelor lunare, puteau face obiectul unui control în ceea ce privește caracterul lor

abuziv și trebuiau considerate în mod efectiv abuzive din moment ce, printre altele, banca încasează de la consumator o remunerație egală cu diferența dintre aceste cursuri de schimb fără să furnizeze în schimb un serviciu consumatorului.

44 În aceeași decizie, Kúria (Curtea Supremă) a statuat însă că, în principiu, clauzele unui contract de împrumut exprimat în valută cum este cel în discuție în litigiul principal, care au ca efect că, în schimbul unei rate a dobânzii mai favorabile decât cea oferită pentru împrumuturile în monedă națională, riscul unei aprecieri a valutei revine în totalitate consumatorului, privesc obiectul principal al contractului în sensul legislației naționale menite să transpună articolul 4 alineatul (2) din Directiva 93/13, astfel încât aceste clauze nu pot fi controlate în ceea ce privește caracterul lor abuziv.

45 Pe de altă parte, în decizia nr. 6/2013 PJE, pronunțată în vederea unei interpretări uniforme a dispozițiilor de drept civil, Kúria (Curtea Supremă) a statuat că încheierea unui astfel de contract de împrumut exprimat în valută nu determină aplicarea obligațiilor de informare prevăzute la articolele 40-42 din Legea nr. CXXXVIII. din 2007, care urmăresc să transpună articolul 19 din Directiva 2004/39, întrucât, în cadrul unui astfel de contract, împrumutătorul nu ar furniza niciunul dintre serviciile de investiții enumerate la articolul 5 din legea menționată, ci plătește un capital afectat sau neafectat unei anumite finanțări. Cu toate acestea, articolele 40 și 42 din Legea nr. CXXXVIII. din 2007 s-ar aplica în ipoteza în care un astfel de împrumut constituie de asemenea o operațiune de investiții în măsura în care serviciile de investiții care privesc un instrument financiar ar fi prestate prin intermediul fondurilor împrumutatului.

46 Prezenta cerere de decizie preliminară are legătură numai cu interpretarea Directivei 2004/39.

47 În aceste condiții, trebuie să se arate că dispoziții ale altor acte de drept al Uniunii având ca obiect protecția consumatorilor pot fi pertinente într-o cauză precum litigiul principal.

48 Acest lucru este valabil, printre altele, în ceea ce privește dispozițiile Directivei 93/13, care instituie un mecanism de control pe fond al clauzelor abuzive în cadrul sistemului de protecție a consumatorilor pus în aplicare de această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Kásler și Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punctul 42).

49 Pe de altă parte, trebuie semnalată reglementarea Uniunii privind creditul de consum, în speță Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind creditul de consum (JO L 42, p. 48, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 52) și Directiva 2008/48, care cuprind un ansamblu de dispoziții menite să protejeze consumatorul impunând împrumutătorului anumite obligații în ceea ce privește, printre altele, informarea consumatorului.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

50 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39 trebuie interpretat în sensul că constituie un serviciu sau o activitate de investiții în sensul acestei dispoziții anumite operațiuni de schimb efectuate de o instituție de credit în temeiul unor clauze ale unui contract de împrumut exprimat în valută cum este cel în discuție în litigiul principal, care constau în stabilirea cuantumului împrumutului pe baza cursului de cumpărare a valutei aplicabil la momentul deblocării fondurilor și în determinarea cuantumurilor ratelor lunare pe baza cursului de vânzare a acestei valute aplicabil la momentul calculării fiecărei rate lunare.

51 În această privință, deși numai instanța de trimitere are competența de a se pronunța cu privire la calificarea operațiunilor respective în funcție de împrejurările proprii cauzei principale, nu este mai puțin adevărat că este de competența Curții să desprindă din dispozițiile directivei menționate, în speță

articolul 4 alineatul (1) punctul 2 din aceasta, criteriile pe care instanța poate sau trebuie să le aplice în acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea Genil 48 și Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, punctul 43).

52 În aceste condiții, nimic nu împiedică o instanță națională să solicite Curții să se pronunțe cu privire la o astfel de calificare, după cum a făcut instanța de trimitere prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, sub rezerva însă ca, în lumina tuturor elementelor din dosarul de care dispune instanța națională menționată, aceasta să efectueze constatarea și aprecierea faptelor necesare respectivei calificări.

53 În speță, se ridică problema dacă operațiunile efectuate de o instituție de credit, constând în conversia în monedă națională a unor sume exprimate în valută, în vederea calculării cuantumurilor unui împrumut și a rambursărilor sale, în conformitate cu clauzele unui contract de împrumut care se referă la ratele de schimb, pot fi calificate drept „servicii sau activități de investiții” în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39.

54 Conform acestei dispoziții, constituie servicii și activități de investiții orice serviciu și orice activitate enumerate în secțiunea A din anexa I la această directivă și referitoare la orice instrument menționat în secțiunea C din aceeași anexă.

55 Or, trebuie să se constate că operațiunile în discuție în litigiul principal, în măsura în care constituie activități de schimb care sunt pur și simplu accesorii acordării și rambursării unui împrumut de consum exprimat în valută, nu intră în domeniul de aplicare al respectivei secțiuni A.

56 Astfel, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, aceste operațiuni sunt limitate la conversia, pe baza cursului de schimb de cumpărare sau de vânzare a valutei avute în vedere, a cuantumului împrumutului și a celui al ratelor lunare exprimate în această valută (monedă de calcul) în monedă națională (monedă de plată).

57 Astfel de operațiuni nu au altă funcție decât cea de a servi drept modalități de executare a obligațiilor esențiale de plată din cadrul contractului de împrumut, și anume punerea la dispoziție a capitalului de către împrumutător și rambursarea acestui capital însoțit de dobânzi de către împrumutat. Aceste operațiuni nu au ca finalitate realizarea unei investiții, consumatorul urmărind numai să obțină fonduri în vederea cumpărării unui bun de consum sau a prestării unui serviciu, iar nu, de exemplu, să gestioneze un risc de schimb sau să speculeze rata de schimb a unei valute.

58 În plus, contrar celor susținute de soții Lantos, nu se poate considera că operațiunile menționate intră în special sub incidența noțiunii „tranzacționare în cont propriu”, menționată la punctul 3 din secțiunea A din anexa I la Directiva 2004/39.

59 Conform articolului 4 alineatul (1) punctul 6 din directiva menționată, respectiva noțiune desemnează faptul de a negocia prin angajarea propriilor capitaluri unul sau mai multe instrumente financiare în vederea încheierii de tranzacții.

60 Or, în speță, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, nu rezultă că operațiunile de schimb pe care le efectuează o instituție de credit în executarea unui contract de împrumut cum este cel în discuție în litigiul principal ar privi negocierea unuia sau mai multor instrumente financiare în vederea încheierii de tranzacții.

61 Astfel, asemenea operațiuni de schimb nu par să aibă alt obiect decât să permită acordarea și rambursarea împrumutului.

62 În plus, nu se poate susține că operațiunile efectuate în cadrul unui contract de împrumut cum este cel în discuție în litigiul principal intră în categoria „serviciilor auxiliare” prevăzute în secțiunea B din anexa I la Directiva 2004/39.

63 În această privință, deși, în conformitate cu punctul 2 din secțiunea B din anexa I, acordarea unui credit sau a unui împrumut poate constitui un serviciu auxiliar, acest lucru nu este valabil dacă acel credit sau împrumut este furnizat unui investitor pentru a-i permite efectuarea unei tranzacții cu unul sau cu mai multe instrumente financiare, în care intervine întreprinderea care acordă respectivul credit sau împrumut. Or, este cert că împrumutul în discuție în litigiul principal nu are ca finalitate să permită ca o astfel de tranzacție viitoare să se efectueze.

64 În schimb, contractele de credit acordate de o instituție de credit care intră sub incidența respectivului punct 2, în măsura în care au o astfel de finalitate, sunt excluse din domeniul de aplicare al Directivei 2008/48 potrivit articolului 2 alineatul (2) litera (h) din această directivă.

65 Pe de altă parte, la punctul 4 din secțiunea B din anexa I la Directiva 2004/39 sunt menționate „[s]erviciile de schimb valutar în cazul în care aceste servicii sunt legate de furnizarea serviciilor de investiții”.

66 Din această menționare reiese că serviciile de schimb valutar nu constituie, în sine, servicii de investiții care intră sub incidența secțiunii A din anexa I la directiva menționată.

67 Or, operațiunile de schimb valutar în discuție în litigiul principal nu sunt legate de un serviciu de investiții, în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39, ci de o operațiune care nu constituie ea însăși un instrument financiar în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 17 din această directivă.

68 Astfel, ținând seama de elementele din dosarul de care dispune Curtea și tot sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, contrar celor arătate de soții Lantos, nu pare că operațiunile de schimb valutar pe care le efectuează o instituție de credit în cadrul executării unui contract de împrumut cum este cel în discuție în litigiul principal privesc unul dintre instrumentele financiare menționate în secțiunea C din anexa I la directiva respectivă, printre care în special contractul la termen.

69 Potrivit accepțiunii sale obișnuite din dreptul financiar, contractul la termen este un tip de contract prin care două părți se angajează ca una să cumpere, iar cealaltă să vândă, la o dată ulterioară, un activ denumit „de bază” la un preț care este stabilit la momentul încheierii contractului.

70 Or, un contract de împrumut de consum cum este cel în discuție în litigiul principal nu are ca obiect vânzarea unui activ financiar la un preț care este stabilit la momentul încheierii contractului.

71 Astfel, pe de o parte, într-un contract cum este cel în discuție în litigiul principal, nu se poate face distincție între contractul de împrumut însuși și o operațiune de vânzare de valută la termen, întrucât aceasta are ca unic obiect executarea obligațiilor esențiale din acest contract, și anume cea de plată a capitalului și a scadențelor, dat fiind că o astfel de operațiune nu constituie în sine un instrument financiar.

72 Clauzele unui astfel de contract de împrumut referitoare la conversia unei valute nu constituie, așadar, un instrument financiar distinct de operațiunea care face obiectul acelui contract, ci numai o modalitate indisociabilă de executare a acestuia.

73 Astfel, o cauză precum litigiul principal este cu totul diferită de cea care a determinat pronunțarea Hotărârii Genil 48 și Comercial Hostelera de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344), care privea un instrument financiar la termen, și anume un contract swap menit să protejeze clienții unor bănci împotriva variațiilor ratelor dobânzii variabile la care aceștia erau expuși din cauza subscrierii anumitor produse financiare la aceste bănci.

74 Pe de altă parte, în cadrul unui contract de împrumut cum este cel în discuție în litigiul principal, valoarea valutelor care trebuie luată în considerare pentru calcularea rambursărilor nu a fost stabilită în prealabil, din moment ce este stabilită pe baza cursului de vânzare a acestor valute la data scadenței fiecărei rate lunare.

75 Rezultă că, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, operațiunile de schimb valutar efectuate de o instituție de credit în cadrul executării unui contract de împrumut în valută cum este cel în discuție în litigiul principal nu pot fi calificate drept servicii de investiții, astfel încât această instituție nu ar fi în special supusă obligațiilor în materie de evaluare a caracterului adecvat al serviciului care urmează a fi prestat prevăzute la articolul 19 din Directiva 2004/39.

76 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39 trebuie interpretat în sensul că, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, nu constituie un serviciu sau o activitate de investiții în sensul acestei dispoziții anumite operațiuni de schimb efectuate de o instituție de credit în temeiul unor clauze ale unui contract de împrumut exprimat în valută cum este cel în discuție în litigiul principal, care constau în stabilirea cuantumului împrumutului pe baza cursului de cumpărare a valutei aplicabil la momentul deblocării fondurilor și în determinarea cuantumurilor ratelor lunare pe baza cursului de vânzare a acestei valute aplicabil la momentul calculării fiecărei rate lunare.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

77 Având în vedere răspunsul dat la prima și la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la a treia și la a patra întrebare.

78 Astfel, aceste din urmă întrebări presupun că operațiunile de schimb valutar în discuție în litigiul principal pot fi calificate drept servicii sau activități de investiții în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39.

79 Pentru orice eventualitate, în ceea ce privește a patra întrebare, se poate aminti că Curtea a statuat deja că revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru sarcina de a stabili consecințele contractuale pe care trebuie să le determine nerespectarea de către o întreprindere de investiții care propune un serviciu de investiții a cerințelor în materie de evaluare prevăzute la articolul 19 alineatele (4) și (5) din directiva menționată, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității (Hotărârea Genil 48 și Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, punctul 58).

Cu privire la cheltuielile de judecată

80 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 4 alineatul (1) punctul 2 din Directiva 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului trebuie interpretat în sensul că, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, nu constituie un serviciu sau o activitate de investiții în sensul acestei dispoziții anumite operațiuni de schimb efectuate de o instituție de credit în temeiul unor clauze ale unui contract de împrumut exprimat în valută cum este cel în discuție în litigiul principal, care constau în stabilirea cuantumului împrumutului pe baza cursului de cumpărare a valutei aplicabil la momentul deblocării fondurilor și în determinarea cuantumurilor ratelor lunare pe baza cursului de vânzare a acestei valute aplicabil la momentul calculării fiecărei rate lunare.

Semnături